

SENDİKACILIK

KISA ÖZET

ÇEK304U

1. Ünite – Sendikacılığın Kavramsal Çerçevesi

SENDİKA KAVRAMI

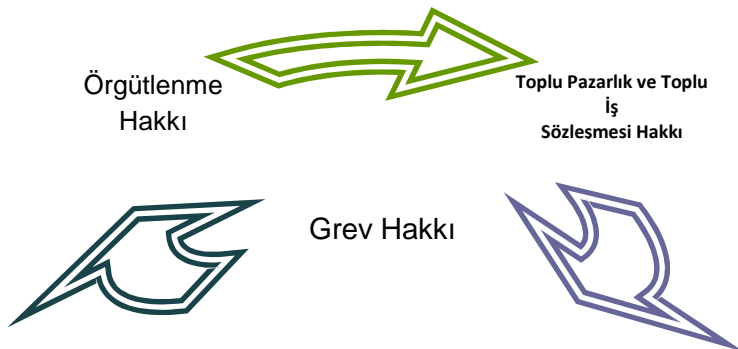
Bugünkü anlamını 1839 yılında kazanan “sendika” kavramı ilk defa İngiltere’de bir şehir veya bölgede işçilerin genel çıkarlarını korumak için kalfalar arasında kurulup geliştirilen dostluk örgütlerinin ortak eylemlerini anlatmak için kullanılmıştır.

Sendika: İşçi sınıfının ekonomik ve toplumsal alanlardaki hak ve çıkarlarını savunan, yaşam ve çalışma koşullarını geliştirmeyi amaçlayan mesleki örgüttür. Sendikalar, işçilerin işverenler karşısında her zaman daha güçsüz bir konumda bulunması gerçeğinin ortaya çıkardığı birer savunma örgütüdür.

Sendikalar genellikle dernekler, ticari şirketler, kooperatifler ve mesleki birliklerle karıştırılmaktadır. Ancak bu örgütlerle sendikalar arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

- ✚ **Sendikalar ve dernekler.** Şahıs topluluğu niteliğinde ve tüzel kişiliğe haiz kuruluşlar olan dernekler, şekil ve işleyiş bakımından sendikalara çok benzemektedir. Ancak bu iki örgüt arasındaki en önemli farklılık amaç unsurudur. Dernekler, kanuna ve ahlaka aykırı olmamak ve kâr amacı gütmemek kaydıyla herhangi bir amaçla kurulabilmektedir. Oysa sendikaların temel amacı, çalışanların ekonomik ve sosyal yönden hak ve çıkarını korumak ve geliştirmektir.
- ✚ **Sendikalar ve kooperatifler.** Sendikalarla kooperatifler arasındaki en önemli ortak nokta, her iki örgütün de kendi kendine yardım örgütü olmasıdır. Ancak kooperatifler kıt kaynaklarla maksimum ekonomik fayda sağlayabilme amacı taşıyan bir ekonomik yardımlaşma ve dayanışma hareketi iken, sendikalar üyelerinin birlikte kaynaklanan ve birlikte hareket etme iradesinden güç alan mücadelesini organize etme hareketidir.
- ✚ **Sendikalar ve mesleki birlikler.** Meslek odaları kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. Yalnızca belirli bir mesleğe mensup olanların üye olabildiği meslek odaları, meslek mensuplarının ortak çıkarlarını koruma amacıyla faaliyet göstermektedir. Bunun için mesleki ilkeler, çalışma standartları ve mesleki formasyonun esaslarının tespiti veya tespit edilmiş olan ilkelerin yaşatılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Ancak sendikaların üyelerin arasındaki ilişkileri düzenlemek ve meslek esaslarını belirlemek gibi herhangi bir temel işlevi bulunmamaktadır.

Sendikaların Dayanağını Oluşturan Üç Temel Hak

SENDİKACILIK

- ✓ Üç temel hakkın bir arada bulunması gerekir. Bir başka ifadeyle bu sacayağını oluşturan haklardan birisinin yokluğu bile sendikaların tam olarak etkinlik gösterebilmelerine engel oluşturmaktadır.

SENDİKALARIN ORTAYA ÇIKIŞI

Sendikalar, Sanayi Devrimi'nin ve sanayileşmenin yarattığı sorunlar karşısında oluşan işçi hareketinin en önemli kanadını oluşturmuştur. Sendikalar II. Dünya Savaşı'nın sonundan itibaren etkinlik ve güç kazanmaya başlamışsa da ilk ortaya çıkışları ve işçileri temsil etme gücüne sahip bir sosyal taraf olma mücadelesi vermeye başlamaları 19. yy'ın son yarısına kadar uzanmaktadır. İlk örgütlenme hareketi Sanayi Devrimi'nin de başladığı ülke olan İngiltere'de görülmüş ve 1792 yılında Londra Yazışma Derneği adı altında ilk işçi örgütü kurulmuştur.

Loncalarda üretim süreçlerini denetleyen, malzeme ve emeklerinin karşılığı olarak ürettiklerine sahip olan çalışanlar Sanayi Devrimi ile birlikte bağımsız üretici durumundan, tüm hayatları boyunca yalnızca ücret karşılığı çalışan ve ne üretim araçlarına ne de ürettikleri mala sahip olan kişiler durumuna gelmişlerdir. İşçilerin bu elverişsiz çalışma koşullarına önceleri bir tepki olarak başlattıkları birlikte hareket etme olgusu da, daha sonra örgütlenmiş işçi hareketine dönüşmüştür. Kısacası sendikalar, emek ile sermayenin ayrılarak emeğin özgürleşmesi ve emeğiyle geçinen bağımlı çalışanların sayısının artmasıyla birlikte ortaya çıkmıştır.

SENDİKALARIN ÖZELLİKLERİ

- ❖ *Sendikalar mücadele örgütleridir.* Sendikalar işçilerin ortak çıkarlarını korumak ve geliştirmek, ortak sorunlarına çözüm üretmek ve ortak amaçlarına ulaşabilmek için mücadele vermektedir
- ❖ *Sendikalar meslek örgütleridir.* Sendikalar, işçilerin ekonomik ve sosyal koşullarını düzeltmek amacıyla oluşturdukları bir kendi kendine yardım mekanizmasıdır.
- Sendikaların en önemli amacı, üyelerinin ekonomik ve sosyal çıkarlarını işveren karşısında korumak olduğu için, sendikalar birer mesleki örgüttür
  - ❖ *Sendikalar sınıf örgütleridir.* Sendikaların üyeleri işçi sınıfıdır ve politikaları bu sınıfsal temele dayanır.
  - ❖ *Sendikalar demokratik örgütlerdir.* Sendikaların sahip olması gereken bir özellik de örgüt yapıları, işleyişi ve çalışmalarında yer alan temsil edilme, karar alma ve uygulama süreçlerinde; sendikal demokrasi ilkelerini oluşturan çoğulculuk, katılımçılık ve açıklık ilkelerinin geçerli olmasıdır. Sendikalar, toplumda demokrasi kültürünün yerleşmesinde ve gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır.
  - ❖ *Sendikalar, adil ve hakça bir gelir dağılımını sağlayan örgütlerdir.*

SENDİKALARIN İŞLEVLERİ

Sendikaların işlevlerini altı başlık altında toplamak mümkündür

1.Güç: Sendikalar, işçiler açısından gücün en önemli aracıdır. İşçi, işten çıktığında veya çıkarıldığında yeni bir iş bulması, özellikle işsizlik oranının yüksek olduğu bir ekonomide, son derece güçtür. Ancak işçiler bir sendikanın çatısı altında birlikte hareket ettikleri zaman, işverenler onları kolektif ve bölünmez bir bütün olarak gördükleri için güçleri de artmaktadır.

2.Ekonomik Düzenleme: Sendikaların benimsedikleri ideolojiler ne olursa olsun, amaçlarının başında üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumak gelmektedir. Sendikalar, işçilerin alım gücünü arttırdıkları için toplam talebin canlanmasında ve talep yetersizliğinden kaynaklanan ekonomik durgunluğun önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

3.İş Düzenlemesi: Sendikalar, temsilcileri oldukları işçilerin çalışma koşullarının belirlenmesinde işverenin tek taraflı düzenleme yetkisinin kendileriyle paylaşılmasını istemektedir. İş düzenlemesi işleyle sendikalar, üyelerinin istihdam ilişkilerindeki konumlarını korur ve güçlendirirken, işverenlerin özellikle çalışma koşullarının belirlenmesi konusundaki otorite ve gücünü sınırlandırmaktadır.

4.Üyelik Hizmetleri: kendi kendine yardım kuruluşu olan sendikalara ödenen aidatlar, greve katılan, işsiz kalan, sakatlanan veya hastalanan üyelerin ücret kayıplarını karşılamak için kullanılmaktadır. Sağlanan bu yardımlar, üyelerin işverene olan bağımlılıklarını azaltarak sendikaların kollektif gücünü arttırmaktadır.

5.Kişisel Tatmin: üyeler sendikanın sahip olduğu gücü kullanmada öncelik sahibi oldukları için, kişisel tatmin düzeyleri de artmaktadır. Ayrıca toplu pazarlık sistemiyle birlikte çalışma koşullarının belirlenmesi sürecine işçilerin katılımının sağlanması da işçilerin kişisel tatminlerini arttırmaktadır.

6.Sosyal Değişim: sendikalar siyasi partileri veya hükümeti etkileyerek, üyelerinin talepleri ve beklentileri doğrultusunda sosyal değişimi sağlamaya çalışırlar

SENDİKA HAKKI VE SENDİKA GÜVENLİĞİ

Sendika Hakkı: işçi ve işverenlerin yalnızca bireysel sendika özgürlüklerini kapsamayıp sendikaların varlıklarını ve kendilerine özgü faaliyetlerini güvence altına alan kollektif sendika özgürlüğünü de kapsayan çifte temel haktır. Sendika hakkı ile işçilerin ve işverenlerin sendika kurabilme, sendikaya girme, girmeme, sendikadan çıkma gibi **bireysel sendika özgürlüklerinin** yanı sıra sendikaların kendine özgü faaliyetlerinin güvence altına alındığı **kollektif (toplu) sendika özgürlükleri** de ifade edilmektedir.

Kollektif sendika özgürlüğünün doğal bir sonucu ise *sendikaların bağımsızlığı (özerkliği) ilkesidir.* Sendikaların bağımsızlığı ilkesi, sendikaların işverenlere ve devlete karşı bağımsızlıklarını korumalarını ve serbestçe faaliyet gösterebilmelerini ifade etmektedir. İşverenlere bağımlı bir sendika (**sarı sendika**), üyelerinin çıkarlarını değil, işverenlerin çıkarlarını koruyacaktır. Devlete veya tek partili rejimde partiye bağlı bir sendika ise yarı resmî nitelikte bir örgüte dönüşeceği için devletin veya partinin emir ve istekleri yönünde davranacaktır.

Sarı Sendika: işverenler tarafından kurulan ve/veya faaliyetleri ve işleyişi işverenler tarafından kontrol edilen işçi sendikasıdır.

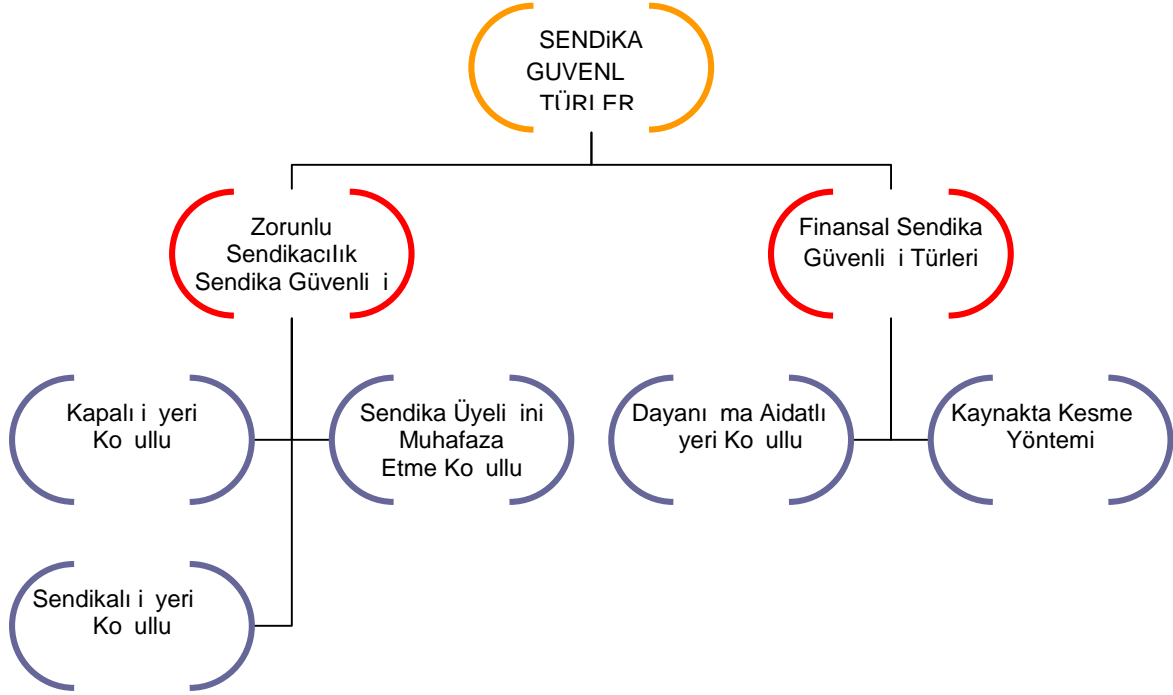
Sendika Güvenliği: Genellikle toplu iş sözleşmelerine konulan hükümlerle ve daha çok Anglo-Sakson kökenli ülkelerde sendikaların varlığına işverenlerden, sendikasız işçilerden ve diğer sendikalardan yönelen tehlikelere ve işverenlerin sendikalı işçiler aleyhine ayrımcı eylemlerine karşı getirilen her türlü önlemler ve güvencelerdir.

Zorunlu Sendikacılık Şeklindeki Sendika Güvenliği Türleri

Toplu iş sözleşmelerinde yer alan bu tür sendika güvenliği uygulamalarının ortak paydası, sözleşmenin uygulandığı işyerinde çalışan işçiler için *sendika üyeliğinin bir istihdam koşulu hâline gelmesidir.* Zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği türleri, bir dönem özellikle İngiltere ve ABD gibi İngilizce konuşan gelişmiş ülkelerde yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Ancak Türkiye’de olduğu gibi Avusturya, Fransa, Almanya ve İtalya gibi diğer Avrupa ülkelerinde, Fransızca konuşulan Afrika ülkelerinin çoğunda ve Kosta Rika, Ekvator gibi bazı Latin Amerika ülkelerinde sendika özgürlüğü yasal

SENDİKACILIK

güvence altına alındığı için zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği uygulamaları görülmemektedir.

Kapalı İşyeri Koşulu (Closed Shop): İşçilere işe başlamadan önce işyerinde uygulanan toplu iş sözleşmesine taraf olan sendikaya üye olmaları ve çalıştıkları süre boyunca üyeliklerini devam ettirme zorunluluğunu getiren zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği türüdür.

5

Sendikalı İşyeri Koşulu (Union Shop): İşçilere işe girdikten sonra belirli bir sürede toplu iş sözleşmesine taraf olan sendikaya üye olmaları ve çalıştıkları süre boyunca üyeliklerini devam ettirme zorunluluğunu getiren zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği türüdür.

Sendika Üyeliğini Muhafaza Etme Koşulu (Maintenance of Membership): Hiçbir işçi için bir istihdam koşulu olarak sendikaya katılma zorunluluğunu getirmeyen, fakat sendikaya gönüllü olarak katılanlara, işlerini koruyabilmeleri için, toplu iş sözleşmesi süresince üyeliklerini koruma zorunluluğunu getiren zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği türüdür.

Dayanışma Aidatlı İşyeri Koşulu (Agency Shop): Toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerinde çalışan ve sözleşmeye taraf olan sendikaya üye olmayan tüm işçilerin üyelik aidatına eşit bir tutarı (dayanışma aidatı), istihdama devam etme koşulu olarak ödemeleri zorunluluğunu getiren finansal sendika güvenliği türüdür. Dayanışma aidatlı işyeri koşulunda sendikaya üye olmayan işçiler, bir pazarlık ünitesi olan sendikanın sunduğu hizmetlerin karşılığında, istihdama devam etme koşulu olarak sendikaya yalnızca bir aidat ödemek zorundadır.

Kaynakta Kesme Yöntemi (Check-off): Sendika üyelik aidatlarının ve bazen de üyeliğe giriş aidatlarının, cezaların ve diğer bazı ödentilerin işçi ücretlerinden işveren tarafından kesilerek sendikaya düzenli olarak ve doğrudan gönderilmesini öngören finansal sendika güvenliği türüdür.

SENDİKA GÜVENLİĞİNİN ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ SİSTEMİNE ETKİLER

OLUMLU ETKİLERİ	OLUMSUZ ETKİLERİ
<ul style="list-style-type: none"> İşçi ve işveren arasındaki güç dengesini sağlamaktadır. Bu önlemlerle işçiler, işveren tarafından dikte edilen kararlara meydan	<ul style="list-style-type: none"> Zorunlu sendikacılık, sendika liderlerine çok fazla güç sağlamakta; aidatlar düzenli bir şekilde toplandığı için liderler, işçilerin desteğini almak

SENDİKACILIK

okuyabilecekleri bir organizasyon oluşturarak kendi kolektif sendika özgürlüklerini arttırabilmek için bireysel sendika özgürlüklerinden fedakârlıklarda bulunmaktadır.

- Sendikaların ayırım yapmadan tüm işçilere hizmet etmesini ve bu hizmetlerin maliyetlerinin de tüm işçiler tarafından karşılanmasını sağlamaktadır.
- Sendikaların üye tabanını sağlamlaştırmakta ve finansal yapılarını güçlendirerek güvence altına almaktadır.

ve sürdürmek zorunluluğunu hissetmemektedir. Dolayısıyla sendika içi demokrasi zaafa uğramaktadır.

- Özellikle kapalı işyeri koşuluyla işverenin işe alma, yerleştirme ve çıkarma hakkı önemli ölçüde sınırlanmakta ve işletmenin verimliliği olumsuz yönde etkilenmektedir.

- Zorunlu sendikacılık şeklindeki sendika güvenliği uygulamaları bireysel sendika özgürlüğüne aykırıdır.

İDEOLOJİLERİNE GÖRE SENDİKA

Benimsedikleri amaçlara ve bu amaçları gerçekleştirmek için kullandıkları araçlara göre farklılaşan üç sendika tipi vardır.

1. **Pragmatik (faydacı) sendikacılık**, yalnızca kendi üyelerinin özellikle ekonomik hak ve menfaatlerini, işyerinde örgütlenerek ve toplu pazarlık yoluyla korumayı ve geliştirmeyi amaçlamaktadır.
2. **Reformist (evrimci) sendikacılık**, kapitalist sistemin aksayan yönlerinin düzeltilerek ve sosyal refah ve adaletin sağlanarak tüm çalışanların hak ve menfaatlerini korumayı ve geliştirmeyi amaçlamaktadır. Reformist sendikacılık, bu amaçlarına ulaşmak için mesleki örgütlenmenin yanı sıra siyasal örgütlenmenin gereğine de inanmaktadır.
3. Marksist (devrimci) sendikacılık, siyasal eylem ve devrim yoluyla kapitalist sistemden sosyalist sisteme geçişi amaçlamaktadır.

Bu Özetin tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/sendikacilik-ady212u?search=%C3%87EK304U>